

Handleiding Les 1

Vooraf

Deze schrijfles is de derde waarin leerlingen oefenen in het genre *instrueren*. Het is een *oefenles*: leerlingen passen de schrijfstrategie KLUNS toe, die trouwens in deze les verkleind wordt tot KLUS omdat de N-stap niet relevant is.

Nieuwsbegriponderwerp

Deze les sluit aan bij het Nieuwsbegriponderwerp 'Misbruik van je foto en naam op internet'. Leerlingen maken in groepjes een poster met tips voor veilig internetten. Die posters kunnen op school boven de computers gehangen worden.

Schrijftaak

De instructieles bestaat uit twee lessen.

1. In les 1 herhaalt u de KLUNS-strategie en stelt u met de groep criteria voor het maken van een goede poster met tips vast. Daarna lezen de leerlingen de tekst uit Nieuwsbegrip XL over veilig internetten. Ze werken eerst in duo's en daarna in viertallen om de belangrijkste tips uit die tekst te halen. Met die tips maken ze de poster.
2. In les 2 krijgt een groepje de poster van een ander groepje toegewezen. Ze komen voor de klas en geven, aan de hand van de criteria, tops (complimenten) en tips (verbeterpunten) bij de poster. Het luisteren naar mensen die je geschreven tekst bespreken is een belangrijke leerervaring.

**Zet de leerlingen
zo snel mogelijk
aan het werk.**

Vorbereiding

- Lees vooraf beide lesplanningen door. Denk na over de groepjesindeling.
- Maak gebruik van het digibord om in les 1 de KLU(N)S-strategie te noteren, de criteria vast te stellen (en deze criteria in les 2 weer op te roepen).
- Google naar 'Instructieposter', kies daar goede voorbeelden uit (korte en krachtige teksten, afbeeldingen) die u in bij opdracht 2 kunt gebruiken¹.

Materiaal

Voor de leerlingen:

- opdrachten les 1
- Leesteksten op pagina 5, voor elke leerling een kopie
- A3-vellen om de posters te maken
- stiften of ander materiaal om de poster te verfraaien

OPDRACHT 1

Waarom ga je schrijven: het Nieuwsbegripfilmje bekijken

Bekijk met de leerlingen de Nieuwsbegripfilm van het Jeugdjournaal. Laat de leerlingen de vraag beantwoorden.

¹ Tip: plaats deze afbeeldingen van posters in uw digibordgalerij, dan roept u ze makkelijk op tijdens de les.

OPDRACHT 2 Wat voor tekst schrijf je: een poster met tips

- Bespreek kort met de leerlingen: wat kun je doen zodat er geen vervelende dingen gebeuren op internet? (Misschien hebben daar al over gelezen bij de Leesles andere tekstsoort.) Wat de leerlingen vandaag gaan doen, is een poster maken met tips daarvoor. Die posters kunnen ze op school bij de computers hangen. Laat de leerlingen bedenken welke schrijfstrategie ze voor deze poster het best kunnen gebruiken. (Welke kennen ze al: BEVERS, VOS, VOL, KLUNS.) Stel samen vast dat KLUNS het meest geschikt lijkt, want de poster is een soort instructietekst (er wordt verteld wat je moet doen). Wijs erop dat je KLU (van **klus**) gebruikt om een titel of kop boven aan de poster te zetten, en S (van **stappen**) om de tips duidelijk te formuleren en op een rijtje te zetten. N (van **nodig**) doet dus vandaag niet mee (er is dit keer tenslotte geen materiaal nodig)!
- Bespreek met de leerlingen: waar moet een goede poster aan voldoen? Bekijk de voorbeelden die u via Google gevonden hebt en laat de leerlingen criteria bedenken die u op het bord zet. Hanteer de criteria hieronder als leidraad, maar benut vooral de woorden die de leerlingen zelf gebruiken.

Criteria	Uitwerking
Leesbaarheid	De poster is goed leesbaar.
Duidelijk	De tekst is kort, krachtig en duidelijk.
Volgorde	De tips staan in een goede volgorde.
Onderdelen	De poster bevat de belangrijkste tips.
Titel	De poster heeft een goede titel.
Aantrekkelijk	De poster ziet er leuk uit.
Goed Nederlands	De poster heeft geen taalfouten.

OPDRACHT 3 Lezen: een stukje tekst met tips

Stel groepjes samen van vier leerlingen. Verdeel de groepjes in twee duo's, duo A en duo B. Geef alle leerlingen de tekst op pagina 5. Geef hen opdracht de tekst te lezen en in de tekst de drie tips te kiezen die ze het belangrijkste vinden. Duo A doet dat bij 'Algemene tips', duo B bij 'Tips voor sociale media'.

OPDRACHT 4 Kiezen: de drie beste tips

De leerlingen schrijven hun drie gekozen tips op.

OPDRACHT 5 Schrijven: de allerbeste tips op de poster

De twee duo's werken verder in hun groepje van vier. Wijs op de uitleg op het opdrachtblad om de KLUNS-strategie toe te passen.

- Ze vergelijken hun tips. Passen ze goed bij elkaar? Als er tips overlappen, kunnen ze er een schrappen. In welke volgorde zetten ze de tips?
- Vertel de leerlingen dat ze nu hun poster mogen gaan maken. Laat de groepjes onderling taken verdelen en attendeer ze erop dat ze de criteria op het bord

gebruiken. Vraag de groepjes te proberen een afkorting (zoals KLUNS en BEVERS) te maken bij hun tips.

Afronding

Rond de les af met het maken van afspraken over het bewaren van de posters. In les 2 gaan de leerlingen ermee verder.

Handleiding Les 2

Materiaal

- Voor iedere leerling opdrachtblad: opdrachten les 2.
- stiften of ander materiaal om de poster te verfraaien

Vooraf

Zorg dat de posters uit les 1 beschikbaar zijn. Zet het lijstje criteria uit les 1 opnieuw op het (digi)bord.

OPDRACHT 6 Schrijven: de poster afmaken

De groepjes maken hun posters af. Stimuleer de leerlingen hun posters opvallend en aantrekkelijk te maken.

OPDRACHT 7 Andere posters bekijken

Leg de leerlingen uit dat ze nu de posters gaan bekijken. Wijs op de criteria op het bord en zeg dat ze die moeten gebruiken.

Leg de procedure uit:

- Elk groepje krijgt een van de posters toegewezen.
- De groepjes komen om de beurt voor het bord en houden een bespreking van de poster. Daarbij gebruiken ze het rijtje criteria op het bord. Zij geven daarbij *Tops en Tips* (wat is goed, wat kan beter?).

OPDRACHT 8 Terugkijken: de lessen bespreken

Bespreek met de leerlingen de twee lessen met de posters.

- Wat is belangrijk bij een goede poster?
- Wat heb je gebruikt van de KLUNS-strategie? (Alleen het KLUS-deel.)

OPDRACHT 9 Terugkijken: het schrijven bespreken

Laat de leerlingen de vragen op het opdrachtblad beantwoorden.

Afronding

Bespreek met de groep het ophangen van de posters op school. Het is slim de posters regelmatig te vervangen door andere, anders vallen ze niet meer op. Verder kunnen leerlingen een foto van hun poster maken om naar huis te mailen of op de schoolsite te zetten. Alle leerlingen kunnen een foto van hun poster in hun eigen schrijfmap bewaren.

Verschillen in de lessen tussen niveau A en B

	B	A
Criteria voor posters	7 criteria	6 criteria
Te lezen teksten	Uit Nieuwsbegrip B	Uit Nieuwsbegrip A

Rubrics

Formulering	4	3	2	1
De tips zijn goed geformuleerd.	Alleen sporadische zwakke of foute formuleringen	Minstens driekwart van de tips is goed geformuleerd.	Minstens de helft van de tips is goed geformuleerd.	Een enkele goed geformuleerde tip.

Onderdelen	4	3	2	1
De belangrijkste tips zijn geselecteerd.	Op de poster staan alleen de belangrijkste tips.	De meeste tips horen bij de belangrijke tips.	Ongeveer de helft van de genoemde tips is belangrijk.	Een enkele tip hoort bij de belangrijke tips.

Volgorde	4	3	2	1
Alle tips staan in een goede volgorde.	De tips staan in een goede volgorde.	De meeste tips staan in een goede volgorde.	De volgorde is voor ongeveer de helft goed.	De tips staan erin en kunnen nu op volgorde gezet worden.

Formulering	4	3	2	1
De tips zijn duidelijk en bondig geformuleerd.	Vrijwel alle tips zijn duidelijk en bondig geformuleerd.	Minstens driekwart van de tips is duidelijk en bondig geformuleerd.	Minstens de helft van de tips is duidelijk en bondig geformuleerd.	Een enkele tip is duidelijk en bondig geformuleerd.

Aantrekkelijk	4	3	2	1
De poster ziet er aantrekkelijk uit en de tekst is goed leesbaar.	De poster ziet er aantrekkelijk uit en de tips zijn heel goed leesbaar.	De poster ziet er aardig uit. De tekst is leesbaar.	De tekst is leesbaar, de poster heeft weinig kleur. Of: de poster ziet er wel leuk uit, de tekst is hier en daar goed te lezen.	De poster is een begin. Je kunt zien dat het een poster moet worden.

Tips voor veilig internetten

Natuurlijk is het leuk om sociale media zoals Facebook, Twitter of Instagram te gebruiken. Je legt zo gemakkelijk contact met veel mensen en kunt snel informatie uitwisselen. Toch zijn er ook risico's. Informatie kan bijvoorbeeld bij de 'verkeerde' mensen terecht komen en jouw foto's kunnen worden doorgestuurd zonder dat jij het weet of wilt.

Algemene tips

1. Vul nooit je adres en (mobiele) telefoonnummer in. Behalve als het echt nodig is, wanneer je bijvoorbeeld online iets wilt bestellen.
2. Vraag je ouders om toestemming als op internet gevraagd wordt een formulier in te vullen.
3. Wees voorzichtig met pop-up-berichten als 'wil je dit downloaden?' of 'wil je een gratis telefoon?'. Klik altijd op 'nee' of klik de pop-up weg. Deze berichten zijn meestal nep en kunnen je computer kapotmaken. Als je twijfelt, vraag je ouders om advies.
4. Wees voorzichtig met het openen van bestanden in een e-mail. Open nooit een bijlage (attachment) of een link in een mail waarvan je de afzender niet kent! Je kunt hierdoor een virus op je computer krijgen.
5. Als je iets ziet dat je te heftig vindt, klik het dan meteen weg. Je hoeft geen dingen te bekijken die je eigenlijk niet wilt zien.
6. Meld vervelende sites bij www.meldpunt.nl (als je bijvoorbeeld iets ziet op internet wat discrimineert).

Tips voor sociale media (zoals Facebook, Twitter of Instagram)

1. Kijk uit met het plaatsen of versturen van foto's want je weet nooit wat anderen daarmee doen. Zet ook geen foto's van anderen online zonder eerst hun toestemming te vragen.
2. Geef nooit je wachtwoord, pincode of paspoortnummer aan bedrijven of personen die je via internet kent.
3. Maak je zelf een profiel aan? Zorg dan dat wat je erop zet alleen te zien is voor je eigen vrienden en dus niet voor iedereen. Je kunt dit aangeven bij de 'instellingen'.
4. Laat geen onbekenden toe in je contactenlijst en blokkeer mensen als ze vervelend zijn.
5. Bedenk dat je op internet nooit zeker weet met wie je te maken hebt. Degene met wie je chat kan anders zijn dan hoe hij of zij zich voordoet. Spreek daarom niet af met iemand die je alleen kent via internet.
6. Let op wat je doet voor een webcam. Laat je niks wijsmaken. Als jouw foto's of filmpjes voor altijd over het internet zwerven krijg je spijt en kun je het niet meer terugdraaien.

Bron: <http://mijnkindonline.nl/artikelen/regels-en-afspraken-op-internet>